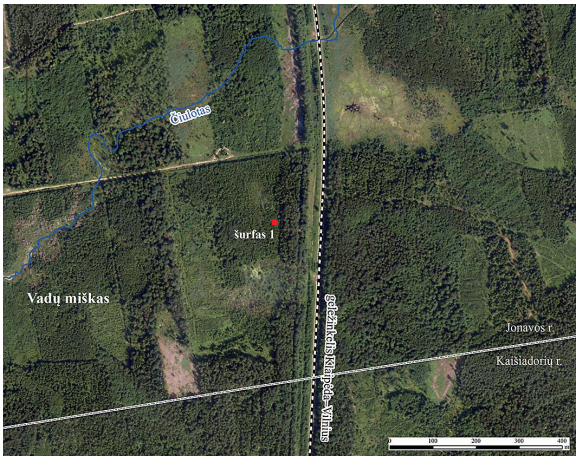
Chekist military operation, four partisans died and one or two successfully escaped the bunker.

During the investigation, 28.8 m^2 were excavated (Fig. 2) and an area stretching 30 m from the bunker were surveyed with a metal detector. The bunker's curved entrance and wooden structures were discovered. It was discovered that the bunker had been 3.4 x 2.6 x 1.5 m, the entrance about 60 cm wide (Figs. 3, 4). 14–15 cm diameter fir ceiling joists (the longest being 3.3 m long) were discovered in the bunker's walls. The walls were made of undisturbed clay loam and clay; no wooden structures were used to reinforce the walls. A 4–5 cm thick base of dark grey clay was recorded at the level of the bunker's floor, a distinct layer of burnt straw at the entrance location (Fig. 5).

A total of more than 700 finds were discovered during the investigation. The bulk of them consisted of ammunition: German and Russian cartridge casings and bullets. A German *Kampfpistole* (Fig. 6), at least four hand grenade fragments and an unexploded F1 hand grenade (Fig. 7) in the bunker's vicinity, a German uniform button, a small rosary fragment, nails, and glass shards were discovered.

The investigation results reveal that a fierce battle took place in Pagrenda Forest. After an analysis of the munitions and hand grenade fragments has been made, the course of the assault on the bunker can likely be recreated. The expedition corrected the historical data, presented a new, more comprehensive narrative of the bunker's history, and contributed to the development of Modern Age conflict archaeology in Lithuania.

Livija Ivanovaitė

Žvalgomieji tyrimai Vadų miške

2013 m. gegužės mėnesį žvalgomieji archeologiniai tyrimai atlikti Vadų miške, 70 ir 73 (Kaišiadorių r., Palomenės sen.), taip pat 104 kvartaluose (Jonavos m., Ruklos sen.). Iš viso buvo iššvalgytas 1 km^2, ištirtas – 6 m^2 plotas (1 pav.).

Tyrimus, siekiant detaliau pažinti krašto istoriją ir paminėti 1944 m. vykusių intensyvių II Pasaulinio karo susirėmimų 70 metų sukaktį, inicijavo KšM. Lietuvos kariuomenės viršila Ernestas Kuckailis, naudodamasis šiuolaikiniais kariniais ir II Pasaulinio karo žemėlapiais, vokiečių gynybos ruože Rumšiškės–Pašuliai–Livintai–Gaižiūnai išanalizavo mūšių laukus ir nustatė galimas puolimo ir gynybos pozicijas, vizualiai nustatė apkasų vietas. Remiantis šiais duomenimis, teritorijoje tarp Želvos ir Čiuloto upelių (Jonavos m.) atlikti archeologiniai žvalgymai metalo ieškikliu. Siekta išanalizuoti mūšių laukus ir surinkti istorinių įvykių įrodymų.

1 pav. Tyrimų vietos Vadų miške situacijos planas. G. Petrausko brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigated area in Vadai Forest.

Viename iš kelių aptiktų II Pasaulinio karo apkasų pastebėjus pilkšvą degėsingą smėlį ir šioje vietoje metalo ieškikliui skleidžiant stiprius signalus, nuspręsta ištirti 3x2 m dydžio ***šurfą 1.*** Šurfo paviršiuje aptikta šovinių ir sprogmenų skeveldrų, nuo 20 cm gylio atidengtos kario aprangos ir ekipuotės dalys. Apie 50 cm gylyje užfiksuoti pavieniai išsklaidyti žmogaus kaulai. Nustatyta, kad kaulai priklauso dviem žmonėms.

Iš viso šurfe aptikta 550 radinių, kurių didžiąją dalį sudaro sprogmenų skeveldros ir šaudmenų fragmentai. Taip pat rasta amunicijos liekanų, rusiško minosvaidžio uodega, aprangos likučių, ekipuotės fragmentų, raišteliais suvarstomi odiniai batai, aptikti ant kario kojų kaulų (2 pav.), stiklinis butelis, šukos ir kt. Radiniai perduoti saugoti KšM.

Rasta karių ekipuotė ir žmonių kūnai smarkiai suniokoti artimos detonacijos bei sprogmenų skeveldrų (3 pav.). Radinių pobūdis rodo, jog aptikti palaikų likučiai priklauso dviem II Pasauliniame kare žuvusiems Vokietijos kariuomenės kariams.

2 pav. Odiniai batai ant kario kojų in situ. L. Ivanovaitės nuotr.

Fig. 2. Leather boots on a soldier's feet in situ.

3 pav. Vokiečių karių palaikų likučiai in situ. Kuoliukai žymi į apkaso kraštą susmigusias sprogmenų skeveldras. L. Ivanovaitės nuotr.

Fig. 3. The remains of the German soldiers in situ. The markers show shrapnel stuck in the trench's edge.

The field evaluation in Vadai Forest

In 2013, an evaluation (1 km^2 surveyed, 6 m^2 excavated) was conducted in Vadai Forest (Kaišiadorys and Jonava Districts) (Fig. 1). Test pit 1 was excavated in Second World War trenches in the area between Želva and Čiulotas Streams (Jonava District). The remains of two German soldiers who died in the battle due to a very close detonation and shrapnel were discovered in it (Fig. 3). 550 finds were collected: shrapnel, ammunition fragments, ammunition remnants, the tail of a Russian mortar shell, clothing remnants, equipment fragments, lace-up leather boots still on the soldier's leg bones (Fig. 2), a glass bottle, a comb, etc.